

Opinnäytetyö (YAMK)

Luova tuottaja

YLUOVS15

2017

Satu Sälpäkivi

PAKKOPULLAA VAI TERVEELLISTÄ HERKKUA?

– arviointitutkimus Hyvinkään kaupungin
Kulttuuripolku-toiminnasta

OPINNÄYTETYÖ (YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Luova tuottaja

2017 | 30

Satu Sälpäkivi

PAKKOPULLAA VAI TERVEELLISTÄ HERKKUA?

- arviointitutkimus Hyvinkään kaupungin Kulttuuripolku-toiminnasta

Tiivistelmä

Artikkelissa tarkastellaan Hyvinkään kaupungin Kulttuuripolku-toimintaa. Arviointitutkimuksessa pyrittiin selvittämään, millainen merkitys Kulttuuripolulla on lapsen innostamisessa taiteen ja kulttuurin pariin, ja toisaalta keräämään tietoa siitä, kuinka iso rooli oppilaan vanhemmilla on lapsen taide- ja kulttuuriharrastuksen tukemisessa.

Arviointitutkimus osoitti, että Kulttuuripolku-kohteita voisi markkinoida nykyistä laajemmin ja tehostaa tiedottamista myös lasten ja nuorten vanhemmille. Taide- ja kulttuuritoimijalle Kulttuuripolku on myös viestintäkanava ja mahdollisuus uusien asiakkaiden hankintaan.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena Hyvinkään peruskoulun 9.-luokkalaisille ja heidän vanhemmilleen keväällä 2016. Kyselyn lisäksi oli kuusi havainnointikäyntiä eri Kulttuuripolku-kohteissa helmi-toukokuussa 2016, yksi havainnointikäynti joulukuussa 2016.

Kulttuuripolku-toiminta antaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden luoda elinikäinen kulttuurisuhde; he ovat tulevaisuuden aktiivisia kulttuurinkäyttäjiä. Siksi peruskoulussa tapahtuva kulttuuri- ja taidekasvatus on tärkeää ja siihen tulisi panostaa nykyistä enemmän kaikilla luokka-asteilla. Ammattitaiteilijoiden käyttäminen opettajan työparina projektiluonteisesti tai opastajana luovien työmenetelmien käyttöön toisi uusia näkökulmia arjen opetustyöhön.

ASIASANAT:

Asiasanat: taidekasvatus, kulttuurikasvatus, peruskoulu

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Creative Producer

2017 | 30

Satu Sälpäkivi

FORCE -FEEDING OR A HEALTHY TREAT?

- An Evaluation Study of the Hyvinkää Culture Path

Abstract

The article deals with the Hyvinkää Culture Path. The aim of the evaluation study is to find out what kind of effect the Culture Path has in inspiring children to take part in art and culture events. In addition, the aim of the study is to gather information about how big a role the parents of the student have in supporting their child's cultural hobbies.

The results of the evaluation study indicate that the Culture Path destinations could be more widely marketed, and that parents should be made more aware of the Path. To the art and culture field the Culture Path is also a communications channel and an opportunity to acquire new clients.

The study was done as a survey to the Hyvinkää comprehensive school 9th graders and their parents in the spring of 2016. In addition to the survey, there were six visits to different destinations on the Culture Path between February and May 2016, one visit in December 2016.

The Culture Path makes it possible for children to create a life-long cultural relationship; they will be active users of culture in the future. That is why the culture and art education done in schools is important and more resources should be allocated to it in every grade. Using professional artists as teaching partners on a project basis or as guides in helping to use creative work methods would bring new perspectives into teaching.

KEYWORDS:

art education, culture education, comprehensive school

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	KULTTUURIKASVATUS HYVINKÄÄLLÄ – KULTTUURIPOLKU JA SEN TAVOITTEET	7
3	KULTTUURI- JA TAIDEKASVATUS PERUSKOULUSSA, TAIDE- JA TAITOAINEET	9
4	ARVIOINTITUTKIMUKSEN TOTEUTUS	14
5	KYSELY OPPILAILLE	15
6	KYSELY VANHEMMILLE/HUOLTAJILLE	20
7	HAVAINNOINTIKÄYNNIT	24
8	MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?	27

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomake Hyvinkään peruskoulun 9. -luokkalaisille
 Liite 2. Kyselylomake Hyvinkään peruskoulun 9. -luokkalaisten vanhemmille.

KUVAT

Kuva 1. Parhaiten 9.-luokkalaisten mieleen jääneet Kulttuuripolku-kohteet	15
Kuva 2. Kertoiko opettaja käyntikohteista?	17
Kuva 3. Innostuitko/kiinnostuitko jostain kulttuuri/taideharrastuksesta luokan käynnin jälkeen?	18
Kuva 4. Onko mielestäsi Hyvinkäällä sinun ikäisellesi sopivaa kulttuuritarjontaa?.....	19
Kuva 5. Oletteko tutustuneet Kulttuuripolun verkkosivuun?	21
Kuva 6. Vanhempien arviot nuoria kiinnostavista taideharrastuksista	21
Kuva 7. Nuorten nykyiset taideharrastukset, onko niitä?	22
Kuva 8. Hyvinkääläisten 9.-luokkalaisten perheiden käyttämät kulttuuripalvelut	23
Kuva 9. Hakasirkus, sirkusvälineiden esittelyä ennen harjoituksia.	26

1 JOHDANTO

Tarkastelen artikkelissa Hyvinkään kaupungin Kulttuuripolku-toimintaa. Arviointitutkimuksessa pyrittiin selvittämään, millainen merkitys Kulttuuripolulla on lapsen innostamisessa taiteen ja kulttuurin pariin, ja toisaalta keräämään tietoa siitä, kuinka iso rooli opilaan vanhemmilla on lapsen taide- ja kulttuuriharrastuksen tukemisessa. Tutkimuksen perusteena oli se, ettei aikaisemmin ole tehty vastaavaa tarkempaa tutkimusta kulttuuripolkukäynnin vaikuttavuudesta.

Käsittelen yleisesti taide- ja kulttuurikasvatuksen roolia peruskoulun uudessa opetussuunnitelmassa. Tutkimuksen materiaalina on kyselytutkimus Hyvinkään peruskoulun 9.-luokkalaisille ja heidän vanhemmilleen/huoltajilleen keväällä 2016 sekä kuusi havainnointikäyntiä eri Kulttuuripolku-kohteissa keväällä 2016, yksi havainnointikäynti joulukuussa 2016. Lisäksi tutkimuksen pohjana oli uusi opetussuunnitelma ja muita lähde-oksia. Kyselytutkimuksen kohderyhmäksi valikoituivat 9.-luokkalaiset, koska he olivat käyneet Kulttuuripolun sen alkuvuosista lähtien. Tutkimuksella oli tarkoitus selvittää heidän kokemuksiaan ja muistojaan Kulttuuripolku-käynneistä sekä siitä, ovatko käynnit vaikuttaneet heidän myöhempään kulttuurisuhteeseensa tai mahdollisesti innostaneet jonkin taideharrastuksen aloittamiseen. Vanhempien osuudessa kyselyllä oli tarkoitus kar- toittaa kodin ja vanhempien vaikutusta nuoren hakeutumiseen kulttuurin tai taideharrastuksen pariin.

Sain toimeksiannon Kulttuuripolun arviointitutkimuksen tekemiseen Hyvinkään kaupungin sivistystoimen Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtajalta. Perusteena arvioinnille oli uuden opetussuunnitelman voimaantulo 1.8.2016 ja Kulttuuripolun toiminnan tiukempi nivoutuminen siihen. Hyvinkäällä kulttuuripolkutoiminta aloitettiin vuonna 2007 ja sen rakenne on ollut suurin piirtein samanlainen koko sen olemassaolon ajan. Siihen kaivattiin jotain uutta ja arviointia oppilaiden ja vanhempien näkökulmasta.

Oma positioni tutkimuksessa on ulkopuolisen tarkkailijan rooli. Oma taustani kulttuuripuolelta on viidentoista vuoden kokemus erityyppisissä kirjastoissa kirjastovirkailijana sekä järjestösihteerin tehtävät Suomen arvostelijainliitossa (2009–2011). Kirjastouran jälkeen olen ollut viestintäsihteerinä Hyvinkään kaupungilla, kouluttautunut kulttuurituottajaksi ja työskennellyt osa-aikaisena tuottajana/näyttelysihteerinä Hyvinkään Taiteilijaseuran TAJU-näyttelyissä vuosina 2005, 2007, 2009 ja 2013.

Tutkimus on työelämälähtöinen ja toimeksiantajana on Hyvinkään kaupungin sivistystoimi, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala. Omien verkostojeni kautta lähestyin tutkimukseni toimeksiantajaa ja arviointitutkimukseni ja siihen perustuva artikkeli on Luova tuottaja (YAMK) –opintojeni opinnäytetyö.

2 KULTTUURIKASVATUS HYVINKÄÄLLÄ – KULTTUURIPOLKU JA SEN TAVOITTEET

Kulttuuripolku on Hyvinkään sivistystoimen yhteinen toimintamalli. Se on kulttuurilaitosten ja perusopetuksen yhdessä suunnittelema opiskelukokonaisuus, jonka tavoitteena on tutustuttaa kaikki peruskoululaiset paikalliseen kulttuuriin ja kulttuurihistoriaan.

Kulttuuripolun lähtökohtana ovat kasvatuksen ja opetuksen yhteiset tavoitteet, kulttuuriperinnön siirtäminen ja kehittäminen sekä yleissivistävien tietojen ja taitojen opettaminen. Vierailukäyntien oppisisällöt on suunniteltu tukemaan kyseessä olevan luokkatason opetussuunnitelman mukaista opetusta. Kulttuuripolun tarkoituksena on ammattimaisesti tuotetun kulttuuri- ja taidetarjonnan tuominen osaksi perusopetusta. Kulttuuripolulla halutaan tarjota kaikille hyvinkääläisille peruskoululaisille tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua säännöllisesti erilaisiin kulttuuritapahtumiin. (Hyvinkään kaupunki, 2015.)

Hyvinkäällä kulttuuripolkutoiminta on aloitettu vuonna 2007. Kulttuuripolkutoiminnasta otettiin mallia Turusta, jossa vastaava toiminta aloitettiin vuonna 2005. Idea Kulttuuripolusta syntyi Turussa vuoden 2002 tienoilla, kun Opetushallitukselta alkoi tulla ensimmäisiä versioita vuoden 2004 opetussuunnitelmasta. Huomattiin, että uuden kunnallisen opetussuunnitelman myötä Turkuun voitaisiin rakentaa järjestelmä, jolla taattaisiin kouluisten kulttuuriin liittyvät opintokäynnit (Kuusento, 2009,103.). Kulttuuripolkutoiminta tarkoittaa käytännössä sitä, että opettaja vie ryhmänsä opintovierailulle kunnan taide- ja kulttuurilaitoksiin kouluille lukukausittain lähetettävän ohjelman mukaisesti. Luokassa käydään läpi laajentaen ja syventäen vierailun oppisisältöä ennen vierailua ja sen jälkeen. Opettaja saa opintovierailun tuottajalta materiaalia opetuksensa tueksi.

Tavoitteena on opetussuunnitelman toteutuminen, kulttuuritarjonnan tasa-arvoinen tarjonta kaikille peruskoululaisille, tapakasvatus, kasvaminen kulttuurin ymmärtämiseen ja arvostamiseen, tutustuminen eri kulttuurin ja taiteen aloihin, elinikäisen kulttuurisuhteen luominen Kulttuuripolun avulla, tutustuminen paikallisiin kulttuurilaitoksiin sekä kulttuurielämykset koululaisten luovuuden, hyvinvoinnin ja terveyden tukena (Hyvinkään kaupunki, 2015.).

Kulttuuripolun sisällöntuottajia Hyvinkäällä ovat seuraavat kulttuurilaitokset: Hyvinkään kaupunginmuseo, Hyvinkään taidemuseo, Elokvateatteri Julia 1 & 2, Hyvinkääsali,

Hyvinkään kaupunginkirjasto, Hyvinkään lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Hyvinkään musiikkiopisto, Hyvinkään orkesteri, Lasten ja nuorten taidekeskus, Suomen Rautatiemuseo ja Taito käsityö- ja muotoilukoulu Helmi.

Kulttuuripolun hallinto muodostuu Kulttuuripolku-työryhmästä, johon kuuluu vaihdellen joku sisällöntuottajista tai opettaja/rehtorikunnasta puheenjohtajana, Kulttuuripolkukoordinaattori, kuljetussuunnittelija, perusopetuksen koulutusjohtaja ja kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja. Lisäksi ydintyöryhmään kuuluvat vaihdellen aina yksi tuottaja, opettajien edustaja, OPS-asiantuntija (rehtori) ja varhaiskasvatuksen edustaja.

Jokaisessa peruskoulussa on Kulttuuripolkuvastaavia, joihin Kulttuuripolkukoordinaattori on yhteydessä pitkin lukuvuotta. Kulttuuripolku-toiminnassa on myös Kummikoulu-järjestelmä, joka on kiertävä kohdekoulujärjestelmä kulttuuripolun kehittämiseksi. Jotta kulttuuripolkutoimintaa voitaisiin kehittää ja ottaa huomioon opettajien ja oppilaiden palautteet, sähköinen Webropol-kyselylomake kehitettiin palautteen antoon keväällä 2015. Ainakin ensimmäisellä kerralla palautteita tuli vain 12 kappaletta, joten vain pieni osa vierailuilla käyneistä ryhmistä antoi palautetta. (Hyvinkään kaupunki, 2015.) Kulttuuripolusta tiedotetaan kouluille laajalla sähköpostijakelulla ja aikataulut ovat näkyvissä Kulttuuripolun verkkosivuilla.

3 KULTTUURI- JA TAIDEKASVATUS PERUSKOULUSSA, TAIDE- JA TAITOAINEET

Kulttuurikasvatuksen suunnitelmat ovat välineitä tasa-arvoiseen ja monipuoliseen kulttuurikasvatukseen. Ne ovat oppilaitoksen (koulu tai päiväkoti) ja alueen kulttuurilaitosten yhteistyön sovittuja toimintamalleja ja antavat raamin oppilaitoksen ja kulttuurin väliselle yhteistyölle. Joissakin kunnissa kulttuuriopetussuunnitelmat ovat olleet jo pitkään käytössä osana perusopetuksen kuntakohtaista opetussuunnitelmaa. (Kulttuurivoltti, 2015.)

Kulttuuriopetussuunnitelmien nimet ja sisällöt vaihtelevat runsaasti, mikä johtuu siitä, ettei niille ollut tehty valtakunnallista linjausta. Tilanteeseen tuli muutos syksyllä 2015, jolloin valtakunnallinen Kulttuurivoltti-hanke käynnistyi. Kulttuurivoltti-hanke toteutti Lasten kulttuuripoliittista ohjelma-ehdotusta (2014) ja hankkeen tavoitteena oli luoda kaikkiin Suomen kuntiin kulttuurikasvatussuunnitelma (<http://www.lastenkulttuuri.fi/>). Ytimessä oli käytännönläheinen opas, jossa on runsaasti malleja kulttuurikasvatussuunnitelmista erilaisiin kuntiin ja ympäristöihin, kulttuuriopetussuunnitelmien tekoon ja käyttöönottoon. Valmiiseen oppaaseen voi tutustua verkkosivuilla: <http://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/>

Taidekasvatuksen eri muotoja on pitkäkestoisesta tavoitteellisesta toiminnasta satunnaiseen taide- ja kulttuuripalvelujen käyttöön. Lapsi ja nuori voi osallistua molempiin samanaikaisesti. Hän voi esimerkiksi opiskella musiikkiopistossa, käydä teatterissa ja osallistua kirjaston lukupiiriin. Eri muodoissa olevan toiminnan järjestämisestä vastaavat sekä kunnat, yksityiset toimijat, seurakunnat että kolmas sektori. Kunnalla on kuitenkin keskeinen rooli kaikissa muodoissa olevien palveluiden saatavuuden turvaamisessa. Toiminnat sijoittuvat kuntien sisällä usein useamman kuin yhden hallintokunnan alaisuuteen. (Seirala 2012, 6.).

Taideopetuksella annetaan oppilaalle mahdollisuus keskittyä pitkäjänteisesti valittuun taiteenalaan ja opinnot myös arvioidaan. Opetukseen osallistuminen on säännöllistä ja tavoitteellista ja antaa valmiuksia hakeutua myöhempisiin opintoihin. Taideopetus perustuu aina opetussuunnitelmiin. Taideopetusta lapsi ja nuori saa taiteen perusopetuksessa (mm. musiikkiopistot, kuvataidekoulut), peruskoulun, lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen taide- ja taitoaineissa (esim. kulttuuripolut, Taiteilija koulussa ja lukiodiplomit), tutkintoon johtavassa taide- ja kulttuurialan koulutuksessa. (Seirala 2012, 6.).

Mikko Piispa (2015) kirjoittaa artikkelissaan taiteen ja taidekasvatuksen potentiaalista ja velvollisuuksista, miten nuorten kiinnostus taiteisiin ja kulttuuriin kumpuaa nykyään enimmäkseen kotitaustan perusteella. Keskiluokkaisen kodin kasvatit saavat tukea ja kannustusta kulttuurin ja sivistyksen pariin, mutta perinteisistä työväenperheistä niihin ei juurikaan kannusteta. Artikkeliki käsittelee menestyneiden nuorten taiteilijoiden perhetaustoja ja sen merkitystä. ”Koulu on suurelle osalle lapsista ainoa ympäristö, jossa kohtaaminen taiteen kanssa voi tapahtua” (Piispa 2015, 58).

Tärkeä asia pitää mielessä, kun pohditaan peruskoulun opetussisältöjä.

Professori Eeva Anttila käsitteli samaa aihetta jo kymmenisen vuotta sitten artikkelissaan Taiteen voimalla – Taidekasvatuksen mahdollisuudet suomalaisessa peruskoulussa (2006) sekä vuonna 2013 tutkimusjulkaisussaan Koko koulu tanssii! – kehollisen oppimisen mahdollisuuksia koulu yhteisössä. Molemmissa teksteissä punaisena lankana on dialoginen filosofia, kriittinen pedagogiikka ja kehollinen oppiminen. Tekstien pohjana on kaksi taidekasvatusprojektia, ensimmäinen helsinkiläisessä peruskoulussa 5.–6. luokan oppilainen keskuudessa lukuvuoden 2004–2005 aikana ja toinen pidempi tutkimushanke vantaalaisessa peruskoulussa vuosina 2009–2013.

Taiteen voimalla -artikkelissaan Anttila (2006) pohtii taidekasvatuksen merkitystä ja mahdollisuuksia suomalaisessa peruskoulujärjestelmässä. Tarkemmin hän esittelee kehollista ja kokonaisvaltaista tietoa. Kehollinen tieto on sisäistynyttä, merkityksellistä, kokemuksellista ja elämyksellistä tietoa, joka auttaa meitä ymmärtämään itseämme, toisiamme ja maailmaa (Anttila 2006, 46). Yleisesti taide- ja taitoaineet nähdään erillisinä oppiaineina peruskoulussa ja vain täydentämässä tai keventämässä matemaattisia ja luonnontieteellisiä aineita. Koko koulu tanssii! -hanke toteutettiin vuosina 2009–2013 Kartanonkosken koulussa, jossa on 870 oppilasta ja reilu 90 henkilökunnan jäsentä. Koulussa toimi neljän vuoden ajan päätoiminen tanssinopettaja ja tanssinopetus integroitiin osaksi koulun opetussuunnitelmaa niin, että kaikki koulun oppilaat osallistuivat siihen. Anttilan Koko koulu tanssii! -hankkeen päättyessä tanssista tuli koko koulun arkea, johon koulun oppilaat ja opettajat ovat tottuneet ja jonka suuri osa heistä on myös hyväksynyt. Tanssi ei ole pelkästään vaihtelua, ylimääräistä virkistystä ja arjesta poikkeamista, vaan sen vaikutus ulottuu siihen tapaan, miten koulussa ollaan ja minkälainen energia ja tunnelma koulussa on. (Anttila, 2013, 17.).

Koko koulu tanssii! –hanke antaa esimerkin siitä, miten ammattitaiteilijan osallistuminen peruskoulun arkityöhön tuo aivan uusia näkökulmia oppimiseen ja luovien menetelmien käyttöön arkityössä. Se vaatii kuitenkin avointa mieltä ja rohkeutta päättäjiltä ja tietysti rahoitusta vastaavaan kokeiluun esimerkiksi yhdessä hyvinkääläisessä koulussa. Samalla se toisi Kulttuuripolun lähemmäksi koulutyötä ja konkreettisesti nivoutuisi uuteen opetussuunnitelmaan.

Suomessa on aloittanut vuonna 2015 Taideyliopiston Artsequal-tutkimushanke, joka tarkastelee taiteen peruspalveluita tasa-arvon näkökulmasta ja selvittää, kuinka taide julkisena palveluna lisää hyvinvointia. Maria Seilo on tutkinut myös pro gradu -tutkimuksessaan kulttuurikasvatusta hyvinvoinnin synnyttäjänä, kuudesluokkalaisten kokemuksia Taidekaaren toiminnasta. Hänen tutkimustulosten mukaan kulttuurikasvatus tuottaa oppilaille hyvinvointia. Hyvinvointia syntyi etenkin kulttuurin tarjoamien elämysten sekä yhteenkuuluvuuden kokemusten kautta (Seilo, 2012). Taide- ja taitoaineita ei kuitenkaan tule tarkastella vaan niiden tuottaman hyvinvoinnin kannalta, sillä niiden kautta opitaan myös mielikuvitusta sekä luovan ja kriittisen ajattelun taitoja, pitkäjännitteisyyttä, riskinotto-, suunnittelu-, organisointi- ja yhteistyötaitoja (Seilo, 2012).

Tutkija Minja Koskela esimerkiksi tutkii ArtsEqual-hankkeessa bändisoiton opetusta suomalaisen yläkoulun monikulttuurisessa musiikinluokassa. Tutkimuskysymyksenä on, miten esimerkiksi sukupuoli, kulttuuri ja rodullistaminen näkyvät suomalaisen musiikinopetuksen arjessa sellaisessa luokassa, jossa oppilaiden taustat saattavat olla hyvinkin erilaiset. Tavoitteena on selvittää, miten musiikinopetuksesta saataisiin entistä demokraattisempaa ja yhdenvertaisempaa. (Koskela, ArtsEqual, 2016). ”Tulevaisuuden Suomessa taiteen tulisi olla entistä helpommin jokaisen suomalaisen saatavilla asuinpaikasta tai pankkitilin saldosta riippumatta. Toivon myös, että taiteilijoiden ja taideopettajien ei tulevaisuuden Suomessa tarvitsisi perustella työnsä arvoa”. (Koskela, ArtsEqual, 2016)

Nuorten käsitykset taiteesta ja eri taiteenaloista ovat kiihtyneen digimurroksen aikana usein varsin erilaisia kuin heidän kasvattajiensa. Tämä näkyy monin eri tavoin: eri alojen taidekasvattajille tuttuja ovat muun muassa tilanteet, joissa teatteri rinnastuu tv-sarjoihin ja elokuvat ovat yhtä kuin action-kohtaukset. Taiteen historia ja niin sanotut klassikot ovat usein nuorille täysin tuntemattomia. Toisaalta nykynuoret eivät missään nimessä ole menetettyjä tapauksia (eivätkä koskaan ole sitä muutenkaan). Esimerkiksi heidän kykynsä käyttää uusia medioita tarjoaa mahdollisuuksia, ja aikuiset tuskin pystyvät täysin ymmärtämään heidän digiryödittyä oppimiskykyään. (Piispa 2015.)

Ennen kysyttiin: mitä? Nyt kysytään: miten? Tämä näkökulman muutos kuvaa perusopetuksen opetussuunnitelmamuutosta. Kaunokirjoitus ja koodaus ovat nousseet julkisessa keskustelussa opetussuunnitelmauudistuksen symboleiksi. Yksittäisten oppiaineiden muutokset ovat kuitenkin pieniä verrattuna uusien opetussuunnitelmien suuriin periaatteellisiin muutoksiin. (Nissilä 2015.)

Elokuun alussa ennen koulujen alkamista oli mediassa juttuja uudesta opetussuunnitelmasta ja mikä siinä muuttuu. Ohessa otsikoita verkkosivuilta:

- Uusi opetussuunnitelma muuttaa opettajan roolia - ”Auktoriteetti ja työn arvostus koetuksella”. Yle verkkouutiset 7.8.2016.
- Asiantuntijat: uusi opetussuunnitelma voi horjuttaa oppilaiden välistä tasa-arvoa. Yle verkkouutiset 8.8.2016
- IL kokosi: Näin koulu uudistuu – 10 muutosta. Iltalehti verkkouutiset 9.8.2016.

Ainakin yksi opettaja on innoissaan uudesta opetussuunnitelmasta; opettaja Kalle Manninen kuvailee Ylen verkkouutisten haastattelussa, että uusi opetussuunnitelma on mielletön luovuuden lähde. Siinä on vain mielikuvitus rajana: jos oman luovuuden uskaltaa ottaa käyttöön niin kouluelämä voidaan muuttaa. ”Tämä on kokonaan uusi työ nyt”. (Opettaja Kalle Manninen rakastaa uutta opetussuunnitelmaa. Yle 15.12.2016). Esimerkki heijastaa sitä muutosta minkä uusi opetussuunnitelma on tuonut opettajien työhön ja uusiin mahdollisuuksiin opetustyössä.

Mediassa oli myös huolestuneita kannanottoja oppimistulosten huonontumisesta ja alle lukutaidon minimitason jäävien suuresta kasvusta. Vuoden 2016 Suomessa on siis käytännössä lukutaidottomia nuoria. Sanat ja kirjaimet hallitaan, mutta vaikkapa tavallisen sanomalehden lukeminen, sen sisällön ja sanoman ymmärtäminen on monille haastavaa. Myös jokaisesta suomalaisesta ikäluokasta jopa 10 000 nuorta on syrjäytymisvaarassa, vaarassa jäädä ilman jatkokoulutuspaikkaa (Oppilaat eriarvoistuvat ja osaamistulokset tippuvat. Yle 8.8.2016)

Opetussuunnitelma nojautuu oppimiskäsitykseen, joka nostaa oppilaan ja oppijayhteisön keskiöön. Uuden opetussuunnitelman mukainen pedagogiikka tukee oppijoiden luovaa, yksilöllistä ja yhteisöllistä oppimista ja tiedon rakentamista, ja liittyy kiinteästi osaksi oppimista. Oppiminen on kokonaisvaltaista; kielellistä, kehollista, kokemuksellista. (POPS 2014.).

Hyvinkään kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma (OPS) on laadittu Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymän Perusopetussuunnitelman täydentäväksi, kaikkia Hyvinkään suomenkielisiä peruskouluja koskevaksi asiakirjaksi. Se jakautuu kaikille yhteiseen osaan sekä erillisiin vuosiluokkatasoihin (vuosiluokat 1–2, 3–6, 7–9). Se on suunniteltu käytettäväksi yhdessä valtakunnallisten perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden kanssa. Hyvinkään perusopetuksen toiminta pohjautuu valtakunnallisen OPSin perusteiden arvoihin sekä Hyvinkään sivistystoimen arvoihin. Näitä täydentävät Hyvinkään perusopetuksen arvot, jotka on laadittu laajan henkilöstölle, huoltajille ja opilaille tehdyn kyselyn tuloksiin pohjautuvan keskustelun pohjalta: Ihmisyys ja tasa-arvo, Vastuullisuus, Yhteisöllisyys, Hyvät tavat, Kulttuurinen moninaisuus. Kulttuuripolku-toiminta sijoittuu uudessa opetussuunnitelmassa kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun sekä monilukutaidon osaamiskokonaisuuksiin. Kulttuuripolkutoiminta on koulun kulttuuripalvelua, jonka sisällöstä paikalliset kulttuurituottajat tuottavat suurimman osan. Kulttuuritoimi jakaantuu itsenäisiin toimijoihin, joista jokainen tarjoaa palveluitaan perusopetuksen käyttöön. (Hyvinkään kaupunki 2015).

Pohjana uudelle opetussuunnitelmalle on ilmiöpohjainen oppiminen ja sen avulla saavutetaan laaja-alainen osaaminen (<http://ilmiopohjaisuus.ning.com>). Ilmiöpohjaisella oppisella otetaan käyttöön oppiainerajoja ylittävät oppimiskokonaisuudet, ja jokaisella oppilaalla on oltava joka vuosi vähintään yksi tällainen kokonaisuus (Nissilä, 2015). Ennen tietoa vastaanotettiin ja päntättiin, nyt oppilaat tuottavat itse tietoa, arvioivat kriittisesti, oppiminen on tutkivaa projektioppimista. Luova ongelmanratkaisu auttaa oppimisessa ja siihen saumaan taidekasvatus ja taide voivat olla hyvänä apuna. Kulttuuripolku-toiminnalla voidaan oppimista laajentaa muualle kuin koulun tiloihin, esimerkkinä museot ja kirjastot ja tiivis yhteistyö opettajien ja kulttuurilaitoksien henkilökunnan kanssa.

4 ARVIOINTITUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Suunnittelin yhteistyössä Kulttuuripolun ydintyöryhmän ja Kulttuuripolku-koordinaattorin kanssa kyselylomakkeen kysymykset oppilaille (ks. liite 1) ja huoltajille (ks. liite 2). Koulutoiminnan suunnittelija kutsui minut tammikuussa 2016 peruskoulun rehtorien kokoukseen, jossa esittelin tutkimusta ja siellä yhdessä sovittiin kyselyn ajankohta maaliskuuhun taitteeseen. Tarkoitus oli, että oppilaat vastaavat kyselyyn koulutuntien aikana opettajan ohjauksella rehtorien ohjeistuksen mukaisesti. Peruskoulun 9.-luokkalaisia oli luvuvuonna 2015–2016 kaikkiaan 517. Sain muutenkin hyvin apua koulutoiminnan suunnittelijalta, joka jakoi valmiin Webropol-kyselyn Wilman kautta kouluille ja vanhempien kyselyn suoraan heidän sähköposteihinsa.

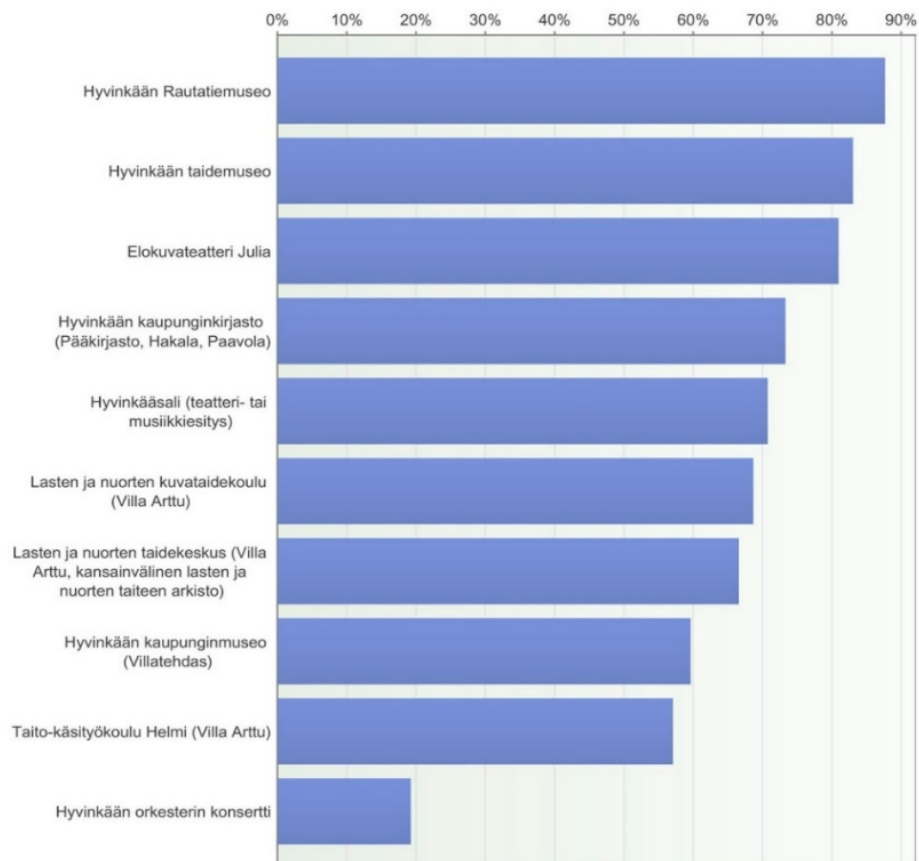
Vastausprosentti oli 28,5 oppilaiden kohdalla (147 vastausta 517:sta). Vanhemmilta tuli hiukan enemmän vastauksia, 177 ja vastausprosentti oli 34,2. Tarkoitus oli saada tutkimuksen vastaajajoukko kattavammaksi, jotta kysely olisi ollut kokonaistutkimus. Nyt palautuneiden vastausten määrän ollessa noin 30 % koko perusjoukosta (n= 517) tuli tutkimuksesta otantatutkimus ja vastaukset ovat suuntaa antavia tutkimukseen. Syitä oppilaiden vastaamattomuuteen on ollut ehkä tiedonkulun puute (rehtorien ohjeistus koulussa 9.-luokkien luokanvalvojille), ajanpuute, tekniset ongelmat joidenkin koulujen tietoliikenneverkossa tai muut syyt.

Vanhempien vastausprosentti 34,2 oli hiukan parempi ja suurin osa vastauksista tuli heti kyselyn ensimmäisellä viikolla. Vastaaminen oli tehty helpoksi, koska linkki kyselyyn oli suoraan vanhempien sähköpostin viestikentässä. Vanhempien/huoltajien kokonaismäärä (n=517) on melkein sama, koska Wilma-tunnuksia on jokaiseen kotiin ainoastaan yhdet. Syitä vastaamattomuuteen on saattanut olla kyselyn ajankohta, ajanpuute tai asian kiinnostamattomuus. Molempien tutkimuskohteiden kyselylomakkeet pyrittiin pitämään mahdollisimman lyhyinä, jotta vastaamiseen menisi kokonaisuudessaan noin 15 minuuttia. Kysely kesti reilut kaksi viikkoa 21.3.–5.4.2016, koska väliin osui Pääsiäisyhät (25.–28.3.2016).

5 KYSELY OPPILAILLE

1. Missä näistä kulttuuri/taidelaitoksista tai -kohteista muistat käyneesi Kulttuuripolku-vierailulla luokkasi kanssa peruskoulun aikana (1.-9.lk)?

Vastaajien määrä: 146

Kuva 1. Parhaiten 9.-luokkalaisten mieleen jääneet Kulttuuripolku-kohteet (n=146)

Oppilaille suunnatuissa kysymyksissä pyrittiin kartoittamaan Kulttuuripolku-käyntien vaikuttavuutta, mitä vuosien varrella käydyistä käynneistä oli jäänyt mieleen ja olivatko käynnit innostaneet yleisesti tutustumaan lisää kulttuuriin ja taiteeseen tai paikalliseen kulttuuriin.

Parhaiten Kulttuuripolku-kohteista oli jäänyt mieleen Hyvinkäällä sijaitseva Suomen Rautatiemuseo (<http://rautatiemuseo.fi/>), seuraavaksi mieleen jäävin oli elokuvissakäynti elokuvateatteri Juliassa ja kolmanneksi sijoittui Hyvinkään taidemuseo (ks. kuva 1). Avovastauksista tuli esiin, että vastaajien mielestä Rautatiemuseon käyntien suosion suurin syy oli kohteen erilaisuus verrattuna muihin Kulttuuripolku-kohteisiin.

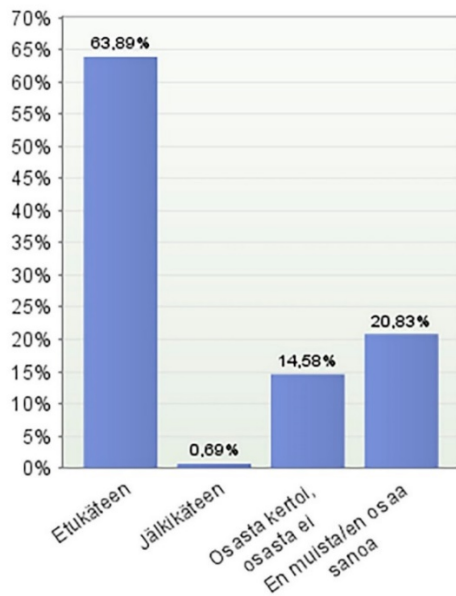
Rautatiemuseo on ainoa laatuaan Suomessa ja se sisältää monta veturihallia, joissa on vanhoja junavaunuja ja vetureita. Kulttuuripolku-käynti koettiin kiinnostavana ja opastuksen jälkeen toiminta oli vapaata tutustumista museonäyttelyyn. Elokuviskäynti jäi poikkeuksellisen kohteena myös mieleen ja katsottu elokuva on ollut useimmille mieluinen. Hyvinkään taidemuseon työpajat vastaajat kokivat kivoina ja toiminnallisina, koska siellä sai itse osallistua ja tehdä. Yhden vastaajan mielestä taidemuseo jäi mieleen, koska edustaa taidetta.

Kirjaston kirjavinkkaukset koettiin hyvinä ja ne saivat kiinnostumaan uusista kirjallisuuden lajeista. Hyvinkään kaupungin Kulttuuripolku-kohteista puuttuu teatterin ja tanssin osuus, musiikin osuus on myös aika pieni, ainoastaan 1.-luokkalaiset käyvät Hyvinkään orkesterin konsertissa (joulukonsertti) ja kerran vuodessa järjestetään Konserttikeskuksen kautta konsertti, viimeksi kahdeksantien luokat osallistuvat esitykseen MY FIRST BAND: Mun eka biisi Hyvinkääläisissä pe 28.10.2016.

Villa Artun tiloissa toimii kolme taiteen perusopetuksen yksikköä: Lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Taito käsityö- ja muotoilukoulu Helmi ja Lasten ja nuorten taidekeskus. Lasten ja nuorten kuvataidekoulun käynnit olivat jääneet hyvin vastaajien mieleen, koska siellä työpajat olivat toiminnallisia ja siellä oli paljon tekemistä. Villa Artun tilat ovat avarat ja inspiroivat, koska kaikki työtilat on suunniteltu varta vasten kuvataidekoulun, taidekeskuksen ja käsityökoulun käyttöön.

Kysymyksellä 2 (kuva 2) pyrittiin kartoittamaan, miten opettaja informoi käynneistä ennen kohteeseen menoa ja keskusteltiin siitä jälkikäteen. Suurin osa vastaajista sanoi opettajan kertoneen kohteesta ennen sinne menoa, jälkikäteen ei siitä paljoakaan keskusteltu.

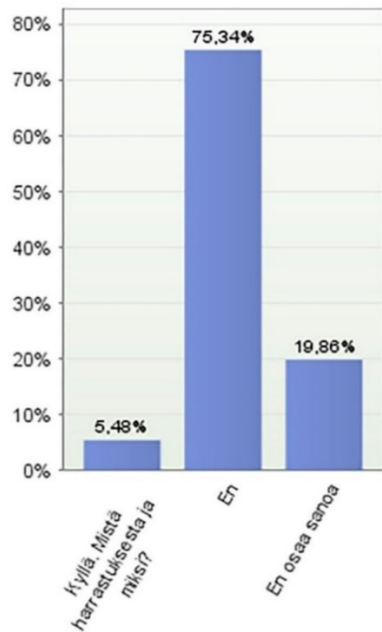

Kuva 2. Kertoiko opettaja käyntikohteista? (n=142)

Jotta käynneistä saataisiin kaikki hyöty, olisi oppilaiden hyvä keskustella opettajan kanssa vielä jälkikäteenkin, esimerkiksi siitä miten oppilaat kokivat kohteen esittelyn, mahdollisen työpajan tehtävät, mikä jäi parhaiten käynnistä mieleen, ja tekeekö oppilaiden mieli mennä käymään kohteessa uudelleen omatoimisesti.

Kun 9.-luokkalaisilta kysyttiin, kiinnostuivatko he Kulttuuripolku-käynnin jälkeen jostain kulttuuri- tai taideharrastuksesta (kuva 3) suurinta osaa ei käynnit innostaneet omiin taideharrastuksiin. Kyllä- vastaajat kiinnostuivat käsityöharrastuksesta ja osalla vastaajista oli joko taide- tai käsityöharrastus.

Kuva 3. Innostuitko/kiinnostuitko jostain kulttuuri/taideharrastuksesta luokan käynnin jälkeen? (n=144)

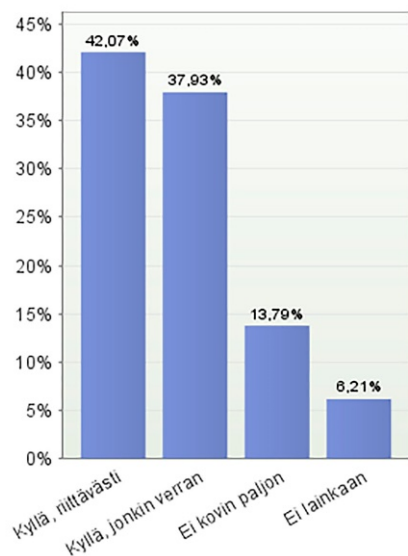
Kysymyksessä 4 oppilailta haluttiin tietää, ovatko he käyneet omatoimisesti kulttuuri- tai taidetapahtumissa luokan käynnin johdosta. Tähän kysymykseen vastaajien määrä oli 144. Vastaajista 84,3 % ei ollut käynyt, 6,8 % ei osannut sanoa ja 8,9 % oli käynyt esimerkiksi kirjastossa taidemuseossa, elokuvissa, Villa Artun taidenäyttelyissä, konsertissa ja Rautatiemuseossa.

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin, oliko nuori vinyt Kulttuuripolku-kohteeseen vanhempiaan tai kavereitaan käynnin jälkeen. Suurin osa (95,9 %) vastasi, ettei ollut vinyt. Mutta pieni joukko (4,1 %) oli vinyt perheen jäseniä Villa Artun näyttelyitä katsomaan tai taidemuseoon. Keskustelin marraskuussa 2016 Hyvinkään taidemuseon tuottajan Nina Norringin kanssa ja hän kertoi saaneensa mieluisaa palautetta taidemuseon Kulttuuripolku-käynneistä. Kakkosluokkalaiset oppilaat olivat tuoneet äitejään ja mummojaan taidemuseolle ja näyttäneet ylpeinä omia töitään seinällä. Yksi poika oli esitellyt sanasta sanaan teoksia tuottajan kertoman mukaan. Nina Norringin mielestä nuo tapaukset kertovat siitä, mitä kulttuurikasvatus parhaimmillaan on, lapsilta aikuisille.

Kuudennessa kysymyksessä nuoria pyydettiin kertomaan omin sanoin, mikä Kulttuuripolku on. Vastaajien määrä oli 108/147. Suuri osa vastauksista oli asiallista ja useimmilla oli oikea käsitys Kulttuuripolusta ja miksi he käyvät kohteissa koulupäivän aikana.

Yleisin vastaus oli, että tutustutaan kulttuuriin ja käyntien tarkoitus on tutustuttaa oppilaat paikallisiin kulttuurikohteisiin ja käynneillä on yleissivistävä tehtävä. Osa vastaajista koki käynnit väsyttävänä ja pakollisina. Mutta osa piti käyntejä piristävinä poikkeuksina kouluarkeen.

Viimeisenä kysyttiin, onko Hyvinkäällä vastaajien ikäisille sopivaa kulttuuritarjontaa (kuva 4). Ja siihen oli jatkokysymyksenä, millaista kulttuuritarjontaa vastaajat toivoisivat omalle ikäryhmälleen.

Kuva 4. Onko mielestäsi Hyvinkäällä sinun ikäisellesi sopivaa kulttuuritarjontaa? (n=144)

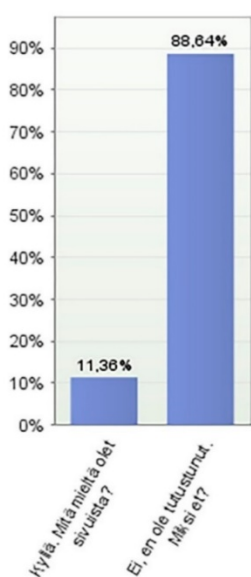
Vastausten perusteella hyvinkääläiset 9.-luokkalaiset olivat tyytyväisiä paikalliseen kulttuuritarjontaan. Kysyttäessä millaista tarjontaa he toivoisivat, suurin osa ei oikein osannut eritellä, mitä se voisi olla. Jonkin verran toivottiin enemmän nuorille tarkoitettuja konserteja, teatteriesityksiä, musikaaleja ja toiminnallista tekemistä.

6 KYSELY VANHEMMILLE/HUOLTAJILLE

Vanhemmille suunnatuilla kysymyksillä pyrittiin selvittämään vanhempien tukea ja kiinnostusta lasten taideharrastuksiin. 9.-luokkalaisten vanhemmilta tiedusteltiin, onko nuori kertonut kotona Kulttuuripolku-käynneistään. Vastaajien lukumäärä oli 175. Suurimmalle osalle vanhemmista (53,1 %) nuori oli kertonut käynneistä. Vanhemmista 31,6 % ei ollut saanut tietoa nuoreltaan ja 16,3 % ei muista oliko nuori kertonut. Jatkona oli avokysymys, missä nuori oli käynyt, oliko hän innostunut ja halusiko hän viedä vanhemmat tutustumaan kohteeseen?

Avovastauksissa yleistä oli, että lapsi oli kertonut kysyttäessä käynneistä ja ne olivat olleet kivoja. Osa lapsista oli kertonut välillä oma-aloitteisesti, välillä ei. Vanhemmat kertovat: ” En muista kaikkia, kohteita oli useita. Hän piti käynneistä ja puhui niistä kotona. Hän halusi, että yhdessä menemme katsomaan myös esim. kuvataidenäyttelyä.” ja ”On kyllä kertonut käynneistä, mutta en nyt muista missä on käynyt. Ei ole ilmoittanut halua- vansa viedä meitä vanhempia kohteeseen. Ellei sitten Mielen sopukoissa –elokuva ollut osa Kulttuuripolkua, sitä elokuvaa kävin katsomassa nuoreni kehotuksesta”.

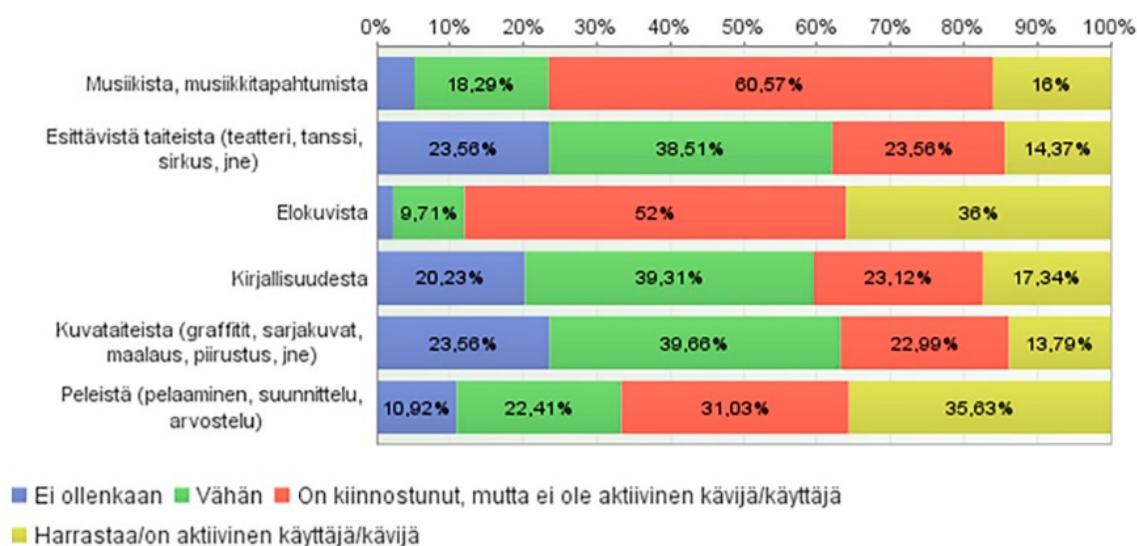
Toisessa kysymyksessä vanhemmilta tiedusteltiin, onko koulusta tullut kotiin tietoa Kulttuuripolku-käynneistä. Suurin osa (64,4 %) vastasi kyllä, pieni osa ei (14,4 %) tai en muista (21,8 %). Käynneistä on tiedotettu Kulttuuripolun omilla verkkosivuilla ja opettaja on informoinut tulevasta käynnistä Wilma-ohjelman kautta.

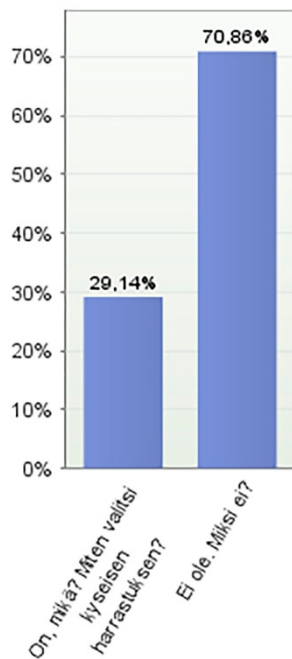
Kuva 5. Oletteko tutustuneet Kulttuuripolun verkkosivuun? (n=174)

Seuraavassa kysymyksessä vanhemmilta haluttiin tietää, ovatko vanhemmat tutustuneet Kulttuuripolun verkkosivuun (kuva 5), mitä mieltä he siitä olivat tai jos eivät olleet tutustuneet, niin miksi ei? Vastauksista selvisi, että vain pieni osa vanhemmista oli käynyt tutustumassa verkkosivuun, suurin osa ei ollut. Sivulla käyneet kokivat sivut hyödyllisiksi, selkeiksi, asiallisiksi ja tieto löytyi helposti. Ne, jotka eivät olleet käyneet tutustumassa, vetosivat tietämättömyyteen niiden olemassaolosta. Kulttuuripolku -kohteet eivät olleet tuttuja, osa ei muistanut, että linkkiä olisi koskaan lähetetty vanhemmille ja osaa ei vain asia kiinnostanut ja he kokivat, että olivat saaneet tarpeellisen tiedon koulun kautta.

Neljännessä kysymyksessä (kuva 6.) vanhemmilta tiedusteltiin, onko nuori kiinnostunut seuraavista taidemuodoista: musiikista/musiikkitapahtumista, esittävistä taiteista (teatteri, tanssi, sirkus, jne.), elokuvista, kirjallisuudesta, kuvataiteista (graffiitit, sarjakuvat, maalaus, piirustus, jne.), peleistä (pelaaminen, suunnittelu, arvostelu). Vanhempien arvion mukaan nuoret olivat kiinnostuneimpia elokuvista, peleistä ja musiikista. Neljantenä mainittiin kirjallisuus, sitten esittävät taiteet ja viimeisenä kuvataiteet.

Kuva 6. Vanhempien arviot nuoria kiinnostavista taideharrastuksista (n=174)

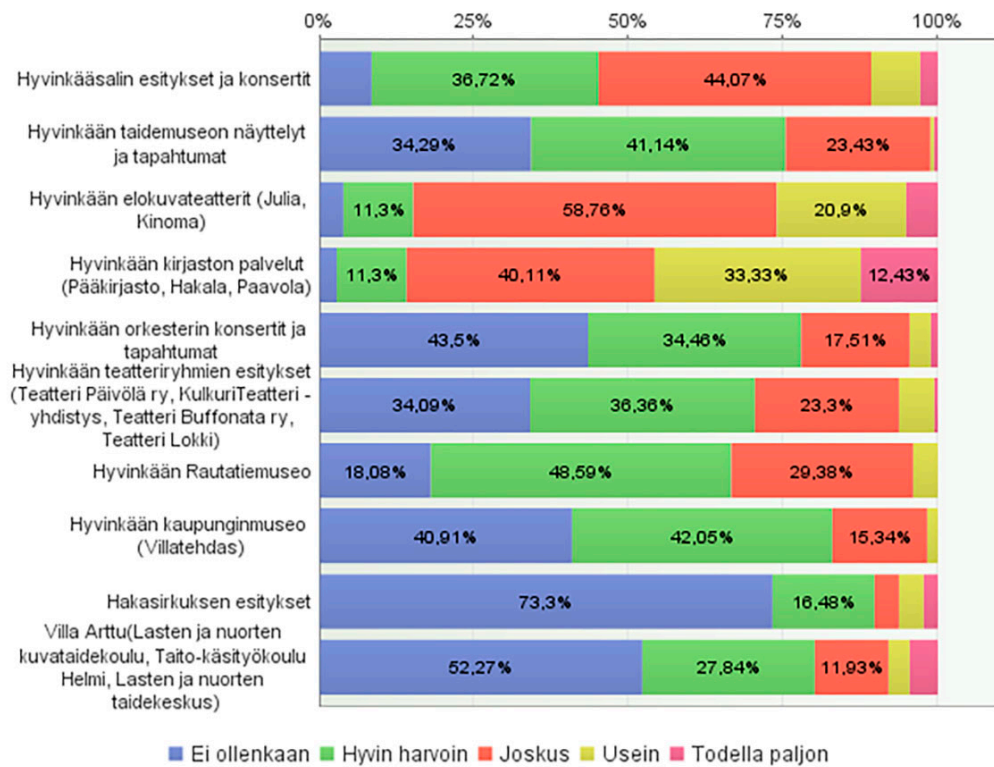

Kuva 7. Nuorten nykyiset taideharrastukset, onko niitä? (n=175)

Viidentenä kysymyksenä (kuva 7) oli, onko nuorella jokin taideharrastus ja jos on, niin mikä ja miten nuori valitsi sen. Ja jos ei ole, niin miksi? Suurimmalla osalla nuorista ei ole mitään taideharrastusta, vain noin joka kolmannella. Ei –vastauksissa painottuivat nuorten liikuntaharrastukset, jotka veivät aikaa kaikilta muilta harrastuksilta. Osa nuorista oli harrastanut hetken aikaa esimerkiksi teatteria, käynyt kuvataidekoulussa tai soittanut jotain soitinta. Harrastukset olivat kuitenkin loppuneet pitkän kulkumatkan, kalleuden tai ajan puutteen takia. Niillä nuorilla, joilla oli jokin taideharrastus, painottuivat harrastukset musiikkiin, kuvataiteisiin, tanssiin ja sirkukseen.

Hyvinkäällä toimii Musiikkiopisto, Lasten ja nuorten kuvataidekoulu ja Hakasirkus, suurin osa taidetta harrastavista nuorista opiskelee mitä todennäköisemmin niissä ja ovat taidteen perusopetuksen piirissä.

Viimeinen kysymys (kuva 8) käsitteli koko perheen yhteisiä paikallisia kulttuuripalveluja ja niiden käyttöä.

Kuva 8. Hyvinkääläisten 9.-luokkalaisten perheiden käyttämät kulttuuripalvelut (n=177)

Eniten perheissä käytettiin kirjastopalveluja, sen jälkeen suosiossa olivat elokuvateatterit ja kolmantena Hyvinkääsalin esitykset ja tapahtumat. Vähiten käytiin katsomassa Hakasirkuksen esityksiä. Omasta mielestäni enemmänkin voisi käyttää paikallisia kulttuuripalveluja, osittain kyse on myös palvelujen markkinoinnista. Hyvinkäällä kirjastopalvelut ovat aivan keskustassa, hyvä sijainti helpottaa käyntejä. Kaksi lähikirjastoa on myös vielä käytössä kauempana keskustasta. Kirjastopalvelut ovat valtakunnallisestikin eniten käytetty kunnallinen kulttuuripalvelu (HE 238/2016) ja niitä kannattaa kehittää edelleen.

7 HAVAINNOINTIKÄYNNIT

Kävin kevään 2016 aikana maaliskuu-toukokuussa yhteensä kuudessa kulttuuripolkukohteissa. Viimeinen havainnointikerta oli vielä joulukuussa, esikouluikäisten sirkusaiheinen työpaja. Kirjastossa kävin kahteen kertaan erilaisten ryhmien takia. Käyntikohteet olivat pääosin visuaalisen taiteen ja kirjallisuuden kohteita, harmillisesti Hyvinkään orkesterin osuuteen en päässyt, joka oli jo joulukuussa 2015 (konsertti). Hyvinkäällä ei ole ammattiteatteria, ainoastaan useampia amatöörivoimin toimivia ryhmiä, jotka ovat hyvin aktiivisia, mutta eivät ole mukana Kulttuuripolussa. Myös tanssin osuus on olematon, paikallisia tanssikouluja on muutama, mutta ne eivät kuulu Kulttuuripolkuun. Hyvinkäällä toimiin myös sirkuskoulu, Hakasirkus, sen toiminta tuli mukaan Kulttuuripolkuun syksyllä 2016 varhaiskasvatuksen ryhmille (esiopetus).

Havainnointikäynnit kulttuuripolkukohteissa

17.2.2016 Hyvinkään pääkirjasto, 5.-6.luokka, erityisoppilaita, Puolimatkan koulu

4.3.2016 Hyvinkään pääkirjasto, 6.luokka, Härkävehmaan koulu

21.4.2016 Hyvinkään taidemuseo, 8.luokka, Puolimatkan koulu

12.5.2016 Lasten ja nuorten kuvataidekoulu (Villa Arttu), 1.luokka, Martin koulu

16.5.2016 Lasten ja nuorten taidekeskus (Villa Arttu), 9.luokka, Puolimatkan koulu

23.5.2016 Taito -käsityökoulu Helmi, 4.luokka, Puolimatkan koulu

1.12.2016 Hakasirkus, esiopetus, Hakalanpolun koulu¹

Itseeni teki vaikutuksen kolme havainnointikertaa eli kirjaston, taidemuseon ja Hakasirkuksen kohteet. Kirjaston havainnointikerrat olivat mielekästä seurattavaa, molemmilla kerroilla oli ensin kirjavinkkausta. Lapset kuuntelivat tarkkaavaisesti, kun kirjastonhoitaja esitteli kirjasarjoja ja luki aika pitkiä otteita kirjoista. Kirjavinkkauksen jälkeen oli lyhyesti tiedonhaun opetusta ja sen jälkeen paritehtävänä tiedonhakuharjoitus.

---

¹ Oppilaita on koulussa esiopetuksesta yhdeksänteen luokkaan. Koulu vastaa kehitysvammaisten, autististen, keskiasteisesti ja/tai vaikeasti kielihäiriöisten lasten ja nuorten opetuksesta ja kasvatuksesta 9- tai 11-vuotisen oppivelvollisuuden aikana.

Erityisoppilaiden ryhmän opettajalta tuli toive, että kirjaston Kulttuuripolku-käynnit voisi nivouttaa juuri parhaillaan opetettavaan asiaan, tällä kerralla opettaja pystyi hyvin hyödyntämään avaruusaihetta tiedonhakuun, kun oppilaat tekivät esitelmiä aiheesta.

Lapset saivat tehtäväksi etsiä tietoa säästä, ilmasta, vedestä ja energiasta. Niistä piti löytää kaksi aiheeseen liittyvää kirjaa. Toinen havainnointikerta noudatteli osin samaa kaavaa, mutta toinen hakutehtävä oli mobiilitehtävä. Lopuksi oli Kahoot-pelin esittely ja kirjastoaiheinen tietokilpailu. Koko ajan lapset olivat aktiivisesti mukana ja tekivät tehtävät innokkaasti.

Taidemuseon havainnointikerralla museossa oli Erno Enkenbergin ja Thomas Nyqvistin näyttelyt. Molempien taiteilijoiden teokset käsittelivät maisemia ja rakennuksia. Taidemuseon tuottaja/työpajaohjaaja opasti ensin näyttelyt ja teoksista keskusteltiin samalla. Kulttuuripolun tehtävänä oli tutustua lähiympäristöön, omaan kaupunkiin. Olla seikkailija, taiteilija omassa kotikaupungissa. Omasta ympäristöstä löytyy aina jotain kiinnostavaa. Työpajaohjaaja alusti hyvin kuvaamisesta, internetin vaikutuksista, kuvien julkaisusta, data jää ikuisesti verkkoon eli kannattaa miettiä kuvat tarkkaan, mitä jakaa verkossa. Tehtävänä oli kuvata kännykällä rajattu alue Hyvinkään keskustassa, oma itse kuvassa (ei selfie). Esimerkkinä oli öljyvärimaalaus Vaeltaja sumumeren yllä (Caspar David Friedrich). Nuoret lähtivät innolla ulos suorittamaan annettua tehtävää, aikaa oli puoli tuntia. Valmiit kuvat katsottiin yhdessä ja ladattiin yksi kuva Instagramiin #Hyvinkaa360.

Viimeisin havainnointikerta osui loppuvuodelle, joulukuulle. Halusin nähdä kirjaston ja visuaalisten taiteiden lisäksi jotain muuta ja onneksi Hakasirkuksella oli vielä yksi Kulttuuripolku-esitys Hakalan koululla. Kohderyhmänä oli Hakalanpolun esikouluikäiset, kaikki olivat erityislapsia ja osa heistä oli pyörätuolissa ja osa pystyi liikkumaan omin voimin. Hakasirkuksen ohjaaja esitteli ensin nukketeatterin keinoin sirkuksen esiintyjät, sen jälkeen verryteltiin itse ennen sirkusvälineiden esittelyä. Esittelyn jälkeen jokainen sai harjoitella n. 10 minuuttia välineillä ja sen jälkeen esiinnyttiin muille ja näytettiin harjoitellut taidot. Kaikki lapset esiintyivät joko yksin tai avustajien kanssa. Samalla ohjaaja hienovaraisesti opasti, miten ollaan teatterissa ja taputetaan esiintyjille, esiintyjät kiittävät ja kumartavat katselijoille. Loistavaa tapakasvatusta! Olin itse liikuttunut, kun katselin sivusta ja otin kuvia, koko ohjelma käytiin läpi 45 minuutissa. Melkein toivoisi, että kaikki luokka-asteet voisivat käydä Hakasirkuksen työpajoissa, nyt se on vain esikouluikäisille.

Havainnointikerrat Lasten ja nuorten kuvataidekoulussa, Lasten ja nuorten taidekeskuksessa ja Taito -käsityökoulu Helmessä olivat myös vaikuttavia, mutta aika tavanomaisia.

Kaikilla käynneillä lapset olivat innokkaasti mukana, ainoastaan 9.-luokka Lasten ja nuorten taidekeskuksessa oli hetkittäin hiukan kyllästyneen oloista.

Kuva 9. Hakasirkus, sirkusvälineiden esittelyä ennen harjoituksia.

8 MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

Törmäsin aika usein havainnointikäynneillä ja yhteisissä palaverieissa tuottajien kanssa mainintaan, että osa opettajista kokee kulttuuripolkukäynnit hankalina ja pakollisina käynteinä kouluvuoden aikana ja eivät näe niissä mitään yhteyttä oman opetettavan aineen kanssa. Osa opettajista ei myöskään ole aina ”läsnä” yhdessä oppilaiden kanssa, vaan tekevät omia töitään, esimerkiksi korjaavat kokeita. Kävin itse havainnointikäynneillä keväällä 2016 Kulttuuripolku-kohteissa. Ainoastaan yhdellä kerralla opettaja teki omia töitään, mutta vain osan aikaa, ja yhdellä kerralla opettaja jutteli esityksen aikana toisen opettajan/avustajan kanssa omia asioitaan, mikä hieman häiritsi omaa keskittymistäni. Muuten opettajat olivat mukana, ja seurasivat yhtä tiivistä tuottajan esitystä kuin oppilaatkin.

Toivottavasti uusi opetussuunnitelma innostaa opettajia uusiin luoviin ratkaisuihin ja opetuksen laajentamiseen enemmän koulun ulkopuolelle. Siihen Kulttuuripolku antaa hyvän mahdollisuuden ja se voisi olla se ”terveellinen herkku” arkisessa koulutyössä. Lisää esimerkiksi museoiden tarjoamista palveluista voi tutkia verkkosivulta <http://www.opimuseossa.fi/opimuseossa/aineistoja-opetukseen>.

Mitä varten on elämä?

Mitä varten on taide?

Elämä on kokemusten keräämistä varten.

Taide on elämän heräämistä varten

(Kirsi Kunnas)

Taiteen avulla käsitellään kysymyksiä, joihin ei aina ole lopullisia vastauksia. Mutta taiteessa ristiriitaisuutta siedetään ja vastaukset voivat jäädä avoimiksi. Taide on perinteisesti esittämistä, kertomista ja osoittamista. Taiteilijan tehtävä on tuoda tutuista arjen asioista uusia merkityksiä ja antaa ajattelemisen aihetta. Taiteen avulla ihmiset käsittelevät omia henkilökohtaisia asioitaan tai ongelmiaan. Taiteen kokeminen tai itse harrastettuna tarjoaa mahdollisuuden alitajuiseen ongelmanratkaisuun.

Kulttuuripolkutoiminta antaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden luoda elinikäinen kulttuurisuhde; he ovat tulevaisuuden aktiivisia kulttuurinkäyttäjiä. Siksi peruskoulussa tapahtuva kulttuuri- ja taidekasvatus on tärkeää ja siihen tulisi panostaa nykyistä enemmän kaikilla luokka-asteilla. Ammattitaiteilijoiden käyttäminen opettajan työparina projektiluonteisesti tai opastajana luovien työmenetelmien käyttöön toisi uusia näkökulmia arjen opetustyöhön.

Kyselyiden ja muun aineiston perusteella Kulttuuripolku-toiminnalla on merkitystä lapsen tai nuoren innostamiseen taiteen ja kulttuurin pariin, jokaiselle oppilaalle oli jäänyt ainakin jotain mieleen, oli se sitten positiivinen tai negatiivinen muisto käynnistä kulttuurilaitokseen, näyttelyyn tai konserttiin. Toivottavasti kysely vanhemmille herätti heidät huomaamaan paikalliset kulttuurilaitokset, ja innostuksen käyttää niitä enemmän yhdessä koko perheen kanssa, kannustaa nuorta taideharrastukseen tai vain tutustua itsekseen kulttuuritarjontaan. Vanhemmilla on iso rooli lasten harrastuksissa, he ovat harrastusten maksajia ja voivat joko kannustaa tai lannistaa nuoren kiinnostusta taideharrastukseen. Liikuntaharrastukset olivat kyselyn perusteella enemmistönä hyvinkääläisissä 9.-luokan oppilaiden perheissä ja niihin käytetty aika ei antanut mahdollisuutta harrastaa enää muita harrastuksia. Liikunta- tai taideharrastus ei sulje pois toisiaan, moni lapsi ja nuori ehtii harrastamaan molempia.

Arviointitutkimuksen tuloksena voi todeta, että kulttuuripolkukohteita voisi markkinoida nykyistä laajemmin ja tehostaa tiedottamista myös lasten ja nuorten vanhemmille. Taide- ja kulttuuritoimijalle Kulttuuripolku on myös viestintäkanava ja mahdollisuus uusien asiakkaiden hankintaan.

Tässä arviointitutkimuksessa sai näkökulman esille oppilaat ja heidän vanhempansa, jatkotutkimuksena olisi kiinnostavaa saada myös opettajien ja tuottajien näkökulma Kulttuuripolkuun, sen kehittämiseen ja laajentamiseen.

LÄHTEET

Aineisto

Havainnointikäynnit kulttuuripolkukohteissa

17.2.2016 Hyvinkään pääkirjasto, 5.-6.luokka, erityisoppilaita, Puolimatkan koulu

4.3.2016 Hyvinkään pääkirjasto, 6.luokka, Härkävehmaan koulu

21.4.2016 Hyvinkään taidemuseo, 8.luokka, Puolimatkan koulu

12.5.2016 Lasten ja nuorten kuvataidekoulu (Villa Arttu), 1.luokka, Martin koulu

16.5.2016 Lasten ja nuorten taidekeskus (Villa Arttu), 9.luokka, Puolimatkan koulu

23.5.2016 Taito -käsityökoulu Helmi, 4.luokka, Puolimatkan koulu

1.12.2016 Hakasirkus, Esiopetus, Hakalanpolun koulu

Sähköinen kysely Hyvinkään peruskoulun 9.-luokkalaisille ja heidän vanhemmilleen

21.3.- 5.4.2016.

Kirjallisuus

Alasuutari P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino

Anttila A., Rensujeff K. 2009. Taiteen taskurahat – lastenkulttuurin käsite, linjaukset ja edistäminen. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Anttila E. 2013. Koko koulu tanssii! Kehollisen oppimisen mahdollisuuksia kouluyhteisössä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Anttila E. 2006. Taiteen voimalla – Taidekasvatuksen mahdollisuudet suomalaisessa peruskoulussa. Artikkelit. Kasvatus 1/2006, 44-52.

Anttila P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Tampere: Akatiimi Oy.

ArtsEqual, Professori Eeva Anttilan haastattelu Helsingin kirjamesseilla 28.10.2016. Viitattu 19.11.2016. <https://www.facebook.com/artsequal/?fref=ts>

ArtsEqual, 2016. Tutkijaesittelyssä Minja Koskela. Viitattu 28.10.2016. <http://www.artsequal.fi/-/artsequalin-tutkijaesittelyssa-minja-koskela>

Asiantuntijat: Uusi opetussuunnitelma voi horjuttaa oppilaiden välistä tasa-arvoa. Yle. Kotimaa. Verkko uutiset. 8.8.2016. Viitattu 19.11.2016.

Dewey J. 2010. Taide kokemuksena. Tampere: Eurooppalaisen filosofian seura ry/niin & näin.

HE 238/2016. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160238>

Hyvinkään kaupungin perusopetuksen uusi opetussuunnitelma 2016. Viitattu 28.10.2016. <http://www.hyvinkaa.fi/kasvatus-ja-koulutus/opetuksen-tietopankki/opetussuunnitelmat/perusopetuksen-ops/>

IL kokosi: Näin koulu uudistuu – 10 muutosta. Iltalehti. Verkko uutiset. Viitattu 9.8.2016.

<http://ilmiopohjaisuus.ning.com/>. Viitattu 29.10.2016

Kulttuuripolku. Toimintakertomus 2015. Hyvinkään kaupunki.

Hyyppä M & Liikanen H. Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Edita Prima Oy.

Joka kolmas lapsi ei juuri käytä tietokonetta koulussa – ”Tulevaisuuteen ponnistetaan ihan eri tasoilta” <http://www.hs.fi/kotimaa/a1454034778289>, 29.1.2016. Viitattu 29.10.2016.

Kangas M. Uusi OPS, osaaminen ja oppimisen ilo. <http://www.marjaanakangas.net/>. Viitattu 9.8.2016.

Karppinen S., Ruokonen I., Uusikylä K. 2008. Nuoret ja taide – Ilolla ja innolla, uhmalla ja uhollla. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab

<http://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/kulttuurivoltti/>. Viitattu 28.10.2016

<http://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/>. Viitattu 28.10.2016

Krokkfors L., Kangas M., Kopisto K., Rikabi-Sukkari L., Salo L., & Vesterinen O. 2015. Yhdessä. Luovasti. Oppien. Opetuksen ja oppimisen muutos 2016. Helsinki: Opettajankoulutuslaitos. Helsingin yliopisto.

Kuusento J. Näin syntyi Turun Kulttuuripolku. Teoksessa Taide ja taito – kiinni elämässä. TaiTai taide- ja taitokasvatus. 2009, 103. Helsinki: Opetushallitus.

Kylmäkoski M. 2003. Arviointitutkimus osana nuorisotutkimuksen työkenttää. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

<http://www.lastenkulttuuri.fi/kulttuurikasvatussuunnitelma/kulttuurikasvatussuunnitelmat-suomessa/uusimaa/hyvinkaa/>. Viitattu 28.10.2016.

http://minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/02/Ehdotus_lastenkulttuuripoliittiseksi_ohjelmaksi_.html

Nussbaum M.C. 2011. Talouskasvua tärkeämpää – miksi demokratia tarvitsee humanistista sivistystä. Helsinki: Gaudeamus.

Opettaja Kalle Manninen rakastaa uutta opetussuunnitelmaa: ”Tämä on kokonaan uusi työ nyt”. Yle. Uutiset. Verkko uutiset 15.12.2016. Viitattu 30.12.2016.

Oppilaat eriarvoistuvat ja osaamistulokset tippuvat. Yle verkkouutiset 8.8.2016. Viitattu 9.8.2016

Piispa, M. 2015. Taiteen ja taidekasvatuksen potentiaalista ja velvollisuuksista. Kasvatus ja aika. Kasvatuksen historiallis-yhteiskunnallinen julkaisu 2/2015.

POPS (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Vahvistettu 22.12.2014. Helsinki: Opetushallitus.

Seilo M. 2012. Kulttuurikasvatus hyvinvoinnin synnyttäjänä: kuudesluokkalaisten kokemuksia Taidekaaren toiminnasta. Jyväskylä: Kasvatustieteen Pro gradu-tutkielma. Opettajankoulutuslaitos.

Seirala V. 2012. Eläköön taidekasvatus! Kuntaliiton verkkojulkaisu. Helsinki: Kuntaliitto.

Selvitys: Oppilaat eriarvoistuvat ja osaamistulokset tippuvat – Professori perää peruskouluun mitavaa remonttia. Yle. Kotimaa. Verkko uutiset. 8.8.2016

Taidekasvatus on osa menestyvää Suomea. Mielipide. Helsingin Sanomat, hs.fi 5.6.2015. Viitattu 2.10.2016.

Uusi opetussuunnitelma muuttaa opettajan roolia - "Auktoriteetti ja työn arvostus koetuksella".
Yle. Kotimaa. Verkko uutiset. 7.8.2016. Viitattu 28.10.2016.

Uusikylä K. 2012. Luovuus kuuluu kaikille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Liite 1

Kysymykset oppilaille (Hyvinkään peruskoulun kaikki 9.luokkalaiset, 517 oppilasta)

1. Missä näistä kulttuuri/taidelaitoksista tai -kohteista muistat käyneesi Kulttuuripolku-vierailuilla luokkasi kanssa peruskoulun aikana (1.-9.lk)?
2. Mikä käynti on erityisesti jäänyt mieleesi ja miksi?
3. Kertoiko opettajasi käyntikohteista?
4. Innostuitko/kiinnostuitko jostain kulttuuri/taideharrastuksesta luokkasi käynnin johdosta?
5. Oletko käynyt omatoimisesti kulttuuri/taidetapahtumissa luokkasi käynnin johdosta?
6. Oletko vienyt vanhempasi/kaverisi luokkasi käynnin johdosta kulttuurikohteeseen tai taidetapahtumaan?
7. Kerro omin sanoin mikä Kulttuuripolku on
8. Onko mielestäsi Hyvinkäällä sinun ikäisellesi sopivaa kulttuuritarjontaa?
9. Millaista kulttuuritarjontaa toivoisit ikäryhmällesi?

Liite 2

Kysymykset vanhemmille/hooltajille

(Hyvinkään peruskoulun kaikkien 9.luokkalaisten vanhemmat/hooltajat, n. 600 henkilöä)

1. Onko nuoresi kertonut kotona kulttuuripolkukäynneistä?
Jatkokysymys Kyllä-vastaukseen: Missä hän kävi? Oliko hän innostunut?
Halusiko hän viedä teidät vanhemmat tutustumaan kohteeseen?
2. Oletteko saaneet koulusta tietoa kulttuuripolkukäynneistä?
3. Oletteko tutustuneet Kulttuuripolun verkkosivuun?
Jatkokysymys Kyllä-vastaukseen: Mitä mieltä olet sivuista?
Jatkokysymys Ei-vastaukseen: Miksi et?
4. Onko nuorene kiinnostunut seuraavista: Musiikista, esittävistä taiteista (tanssi, teatteri, sirkus, jne.), elokuvista, kirjallisuudesta, kuvataiteista (graffiitit, sarjakuvat, maalaus, piirustus, jne.), peleistä (pelaaminen, suunnittelu, arvostelu)
5. Onko nuorellanne jokin taideharrastus?
Jatkokysymys On-vastaukseen: Mikä? Miten valitsi kyseisen harrastuksen? Jatkokysymys Ei ole-vastaukseen: Miksi ei?
6. Käytetäänkö perheessänne seuraavia paikallisia kulttuuripalveluja?
Hyvinkääsalin esitykset ja konsertit, Hyvinkään taidemuseon näyttelyt ja tapahtumat, Hyvinkään elokuvateatterit Julia ja Kinoma, Hyvinkään kirjaston palvelut, Hyvinkään orkesterin konsertit ja tapahtumat, Hyvinkään eri teatteriryhmien esitykset, Hyvinkään Rautatiemuseo, Hyvinkään kaupunginmuseo (Villatehdas), Hakasirkuksen esitykset, Villa Arttu (Lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Taito - käsityökoulu Helmi, Lasten ja nuorten taidekeskus.